

**Алла Кох, вчитель української мови та літератури Коломийської гімназії
ім. М. Грушевського, вчитель вищої категорії, старший вчитель**

**Ліна Костенко. "Кольорові миші". Ідея зіткнення неповторності й буденності,
стандарту в "Кольорових мишах". Образ особливої дівчинки Анни**

Мета: Зацікавити шестикласників творчістю Ліни Костенко, осягнути суть поезії «Кольорові миші» як зіткнення неповторності та стандарту; навчати розуміти поезію; розвивати уяву, образне мислення, виробляти вміння аналізувати поетичні твори; виховувати високі естетичні смаки, позитивне мислення, прагнення зберегти власне Я.

Цілі:

- **Учні знатимуть:** короткі відомості про письменницю, зміст вірша «Кольорові миші», художні засоби, використані в поезії; особливості виразного читання вірша.
- **Учні вмітимуть:** виразно, вдумливо читати й коментувати поезію, пояснювати умовність ситуації, розрізняти реальне й фантастичне; розкривати алегорію образу кольорових мишей; характеризувати Анну, причину її відокремленості від загалу; висловлювати власні роздуми, що виникли під час прочитання поезії.

Обладнання: підручник, портрет письменниці, кольорові смужки, зображення кольорових мишей учнями, тлумачний словник.

Тип уроку: повторення та вивчення нового навчального матеріалу.

I. Організаційний момент.

Учитель:

Діти я всіх вас вітаю і запрошуюю до співробітництва. Але перш ніж почнемо вивчення нової теми, перевіримо ваше домашнє завдання.

II. Перевірка домашнього завдання

На минулому уроці ми вивчали творчість української поетеси Ліни Костенко. Згадаймо, що ви знаєте про неї?

А які вірші цієї поетеси ви читали? Яка тема поезії «Дощ полив»? Які художні засоби використав автор? Знайдіть їх у вірші.

Хід уроку

I. Мотивація навчальної діяльності учнів. Оголошення теми уроку

Світ такий, яким його хочуть бачити. Для одних він сірий, нудний, нецікавий, для інших – різнобарвний, сповнений таємниць і несподіванок. Дівчинка Анна вміла перетворювати купу сухого листя на кольорових мишок і показувати те диво іншим. За це її судив середньовічний суд. Цікаво, а за наших часів такі суди відбуваються? Ми з вами дізнаємось про все це, опрацювавши поезію Л.Костенко «Кольорові миші».

II. Опрацювання навчального матеріалу

Учитель. Дуже часто ототожнюючи слова й поняття, ми сприймаємо одні як музику, барвисту картинку, інші ж викликають неприємні асоціації.

- Вслухайтесь у слово *кольоровий*. Які емоції породжує цей епітет?

- А які асоціації викликає слово *миша*?
- Поєднаємо обидва слова (записано на дошці) За цим словосполученням стоїть певний образ. Що на вашу думку, символізують *кольорові миші*?

(Учні по черзі від кожної групи по одному записують у зошиті асоціації, а потім, за бажанням, найбільш яскраві – на дошці). **Коментар учителя.**

Учитель: Уявімо собі середньовічне місто. У ньому темно від диму вогнищ, на яких спляють людей, котрі насмілилися думати чи жити по-іншому. Наук тут ще не знають ладом. Отже, і населення міста темне, неписьменне, легко визнає відьмою чи чаклуном того, хто мислить чи чинить інакше, ніж інші...

1. Виразне читання вчителем, потім учнями вірша «Кольорові миші».

Завдання випереджального характеру (вам додому було завдання зобразити кольорових мишей такими, якими ви їх уявляєте. Чи співпали ваші уявлення з тим, що ви почули? Покажіть і поясніть.)

Словникова робота:

Цебто – тобто.

Ладом – так, як треба.

Недоквас – недоквашене.

Жужмом – купою.

Збити з пуття – збити з правильного шляху.

Мантія – судейська широка накидка чорного кольору.

Гарантія – зобов'язання щодо виконання угоди; забезпечення, порука.

Стандарт – зразок, модель, еталон, який стає мірилом для інших подібних об'єктів.

2. Бесіда за прослуханою поезією.

Якої пори року відбуваються події у творі? Чи випадково це?

Які художні деталі на це вказують?

Чи передає пейзаж настрої твору?

Події, зображені у вірші, реальні чи фантастичні? Доведіть це.

У чому звинувачує сусід Анну?

Що найбільше його дратує?

Яких це мишей робила Анна?

Що означає *бачити кольорові сни?* (мріяти).

Які кольори використовує Ліна Костенко у вірші?

Які значення слова сірий ви знайшли у словнику?

СІРИЙ, -а, -е. 1. Колір, середній між білим і чорним // Неяскравий, тьмянний. // Безбарвний, однотонний.

2. Хмарний, похмурий (про погоду, ранок, день і т. ін.).

3. перен. Нічим не примітний, невиразний. // Позбавлений новизни; одноманітний; беззмістовний. // Позбавлений виразності, яскравості, оригінальності.

4. перен., заст. Який належить до непривілейованого класу; простий. // Неосвічений, малокультурний.

5. Уживається як складова частина зоологічних, ботанічних, геологічних, технічних та інших назв, термінів.

У якому із цих значень вживає Ліна Костенко слово сірий?

Як називається цей художній засіб?

А чи знаєте ви якісь фразеологізми з цим словом?

Про кого кажуть «Сіра миша»?

Крім епітетів, у вірші є інші художні засоби. Один із них – символ.

Символ – (грецьк. *symbolon* – умовний знак, натяк) – предметний або словесний знак, який виражає сутність певного явища, наприклад: троянда – символ кохання; гілка каштана – символ Кисва і т. п.

Символом чого можна вважати сусіда ?

(Обмеженості світогляду, примітивності тощо.)

А кольорових мишей?

(Вміння помічати і творити прекрасне у щоденному житті)

А яке символічне значення втілює поетеса в образі кольорового kota?

(Мабуть, це якесь диво, що врятувало дівчинку від покарання.)

У чому незвичайність образу дівчинки Анни?

Підберіть епітети до характеристики дівчинки.

(Незвичайна, обдарована, талановита...)

Яку кінцівку має вірш - щасливу чи трагічну? Чому ви так гадаєте?

Учні записують тему поезії.

Тема: зображення дівчинки, яку несправедливо осудили.

Яка головна думка твору?

(Дивовижне завжди з нами поруч, варто лише розгледіти його серед сірості та буденності життя)

Отже, провідний мотив твору: віра в перемогу над сірістю буденністю.

Жанр: ліричний вірш.

Про що цей вірш? *(Про оригінальний підхід до сприйняття дійсності, про нестандартність мислення, про творчу уяву...)*

Вид: філософська поезія.

У чому полягає, на вашу думку, головний конфлікт твору?

А чи можна вважати, що конфлікт, зображений у поезії, це конфлікт між дорослими та дітьми? (Адже Анна – десятирічна дівчинка, а сусід і суддя – дорослі).

3. Літературний диктант.

Розподіліть у два стовпчики іменники - поняття, що асоціюються у вас з образом Анни та образом сусіда: *обдарованість, талант, захоплення, задрість, примітивність, нестандартність, буденність, духовна вбогість, яскравість, сірість, неповторність, індивідуальність.*

4. Підсумок роботи

Учні записують сенкан «Кольорові миші».

- Чи справдились ваші надії щодо уроку? Що нового ви дізнались? *(Перекидаючи м'ячика, діти коментують запитання вчителя)*
- Якого кольору настрій у вас зараз? (Діти покажуть кольорові смужки).

Учитель:

Світ не завжди здатний оцінити талант, неординарну особистість. Тому дуже важливо, щоб наші сірі будні були освітлені іскорками добра, фантазії та творчості. А вам, дорогі діти, я бажаю залишатися завжди яскравими і творчими особистостями і ніколи не втратити своєї неповторності.

III. Домашнє завдання

1) Виразне читання поезії. Відповіді на питання в підручнику.

2) Уявіть собі, що вас запросили виступити у суді над Анною у ролі захисника. Пофантазуйте і напишіть коротеньку промову (4-5речень) на захист своєї підзахисної.

За бажанням: Якби вам довелося розфарбовувати персонажів, фарби яких кольорів ви використали б і чому? Намалюйте ілюстрацію до поезії.